

دستمزد کتاب خوانی، پول توجیبی تابستانی

متولیان یک کتابخانه در مشهد، نوجوانان را به خواندن کتاب و تولیدات رسانه‌ای آن تشویق کردند

کارستان: کتابستان

دوره گرفتن کارت عضویت کتابخانه آن هم برای روز

گزارش روز

روزنامه‌نگار تهیه‌کننده

کتابخانه آن هم برای روز می‌آید. حالا کتابخانه‌ها باید منتظر بنشینند که یک نفر برای کارت عضویت کتاب به سراغشان بیاید، آن هم در زمانه‌ای که همه با خواندن پیام‌های شبکه‌های اجتماعی توهم مطالعه کردن دارند. خلاصه اینکه ترویج کتاب خوانی خلایق لازم دارد و باید کتابسازان را تشویق کرد.

چیزی شبیه به این: «تابستون بیکار نیاش، کتاب معرفی کن، درآمد کسب کن!» مسئولان اجرایی کتابخانه زنده یاد امیرحسین فردی تابستان امسال را گذاشتند بر مبنای مهارت آموزی بچه‌ها؛ یعنی هم کتاب بخوانند و هم اثری تولید کنند که فروختنی باشد و به پول توجیبی تبدیل شود. خودشان بچه‌ها را ثبت نام می‌کنند، خودشان آموزش می‌دهند و بعد هر چه را تولید کرده باشند، از ۵۰ تا ۴۰۰ هزار تومان می‌خرند و در فضای مجازی منتشر می‌کنند. خواندن جزئیات این طرح معرفی ایده‌ای است برای کتابخانه‌های دیگر و والدینی که دنبال مهارت آموزی و کار تابستانی فرزندانشان هستند.

از سال ۱۳۸۸ که بنا را بر ایجاد کتابخانه‌ای در خیابان طبرسی شمالی گذاشتند، حسن سلطانی با آن‌ها همراه بود. اصلاً خودش ایده جمع‌آوری کتاب مازاد از خانه‌ها را داد؛ یک صبح جمعه، بعد از دعای ندبه، عجیب بود که بچه‌ها مشتاق بودند و خیلی زود در گوشه‌ای از مسجد الرضا^۱ کتابخانه کوچک جاجوش کرد. استقبال که زیاد شد، مغازه سه درچهری در همان نزدیکی‌های مسجد اجاره کردند و همین‌طور با کمک بچه‌های مسجد، خیران هم تعدادشان زیاد شد. آن محدوده که کتابخانه‌ای برای امانت کتاب وجود نداشت، با استقبال مردم روبه‌رو شد. حالا بعد از این همه سال، کتابخانه‌ای که بعدها به نام مرحوم امیرحسین فردی، از بزرگان ادبیات داستانی انقلابی، نام‌گذاری شده، در فضایی مستقل در خیابان طبرسی شمالی ۱ برپا شده است و به صورت خودجوش و مردمی اداره می‌شود. اکنون این کتابخانه بیش از ۴ هزار و ۳۰۰ نفر را ثبت نام کرده است و هزار و دویست سیصد نفر عضو فعال دارد. نام طرح را «کارستان، کتابستان» گذاشته‌اند. حسن سلطانی از نیروهای خوش فکر و کلیدی کتابخانه است که سیزده سال از عمرش را برای مدیریت و برنامه‌ریزی در این کتابخانه صرف کرده است. اوتاب‌حاج‌آبادی‌ها یکی جذاب‌ترین اجرا کرده است که هم به درد راه‌های محل بخورد و هم ترویج فرهنگ کتاب خوانی. درباره ایده جدیدشان با او هم کلام می‌شویم. اومی‌گوید: پشت این برنامه دو هدف مهم قرار دارد، یکی خوانده شدن کتاب‌هایی که به تازگی وارد قفسه کتابخانه می‌شود یا کتاب‌هایی که کمتر خوانده شده

است و دیگری تولید محصولاتی که بتوان در رسانه‌های مجازی کتاب را با آن تبلیغ کرد. طبیعی است که هرچه قالب‌های معرفی کتاب را به روزتر و با فناوری هماهنگ کنیم، اثرگذاری آن بین همه گروه‌های مردم بیشتر خواهد شد. تابستان مهارت آموز البته برایمان مهم بود که از توانایی بچه‌ها برای هدف‌هایمان استفاده کنیم. به جای اینکه یکی از همکاران خودمان محصول را تولید کند. از طرف دیگر، برخی بچه‌ها حتی بیشتر از ما به ابزارهای فناوری و تلفن همراه مسلط هستند. به همین دلیل، برای خوانش و تولید محصول رسانه‌ای از آنان کمک گرفتیم. وی در ادامه این توضیحات به دغدغه دیگری هم اشاره می‌کند که نگرانی والدین هم هست و در این طرح دیده شده است: این روزها یکی از مشکلات تربیتی ما این است که نوجوانان و جوانان فقط درس می‌خوانند و نسبت به نوجوانان گذشته کمتر درگیر فضاهای واقعی و کار هستند. به همین دلیل، طرح را برپایه تولید محصول بنا کرده‌ایم. بچه‌ها باید محصول خود را در زمان مشخص تولید کنند و تحویل دهند تا آن‌ها را خریده شود. ضمن اینکه یک مهارت هم یاد می‌گیرند که می‌توانند بعدها از آن درآمدزایی کنند. دستمزدهای ۵۰ تا ۴۰۰ هزار تومان طرح‌ها دو بخش دارد و دانش‌آموزان ۱۰ تا ۱۴ سال را پوشش می‌دهد. ابتدا از متقاضیان ثبت نام شد، کلاس‌های آموزشی را با حضور استادان برگزار می‌کنند و بچه‌ها موظف‌اند کتاب خود را در قالب‌های موشن گرافی، کلیپ موبایلی و پادکست صوتی معرفی

کنند. مدیر کتابخانه امیرحسین فردی اضافه می‌کند: هر کدام از این قالب‌ها قیمت مشخصی دارد، اما بنا داریم در هر صورت همه تولیدات بچه‌ها را بین ۵۰ تا ۴۰۰ هزار تومان از آن‌ها بخریم تا انگیزه‌ای برای ادامه داشته باشند و احساس کنند که آموزش‌هایشان مؤثر بوده است و کار تابستانی هم انجام داده‌اند که در مقابلش، دستمزد گرفته‌اند. به گفته او، پس از فراخوان طرح، به مدت یک ماه صد دختر و پسر نوجوان ثبت نام کرده‌اند و سه جلسه آموزش آن‌ها در این هفته برگزار خواهد شد. سلطانی می‌گوید: میزان استقبال خیلی خوب بود. پس از پایان جلسات آموزشی، بچه‌ها از یکم تا بیستم شهریورماه فرصت دارند محصولشان را تولید کنند و تحویل بدهند. در این مدت هم با گروه پشتیبانی آنان راهمراهی خواهیم کرد. انتشار تولیدات بچه‌ها در فضای مجازی کتابخانه امیرحسین فردی ۱۰ هزار جلد کتاب در مخزن خود دارد و انتخاب از میان این همه قطعاً برای بچه‌ها کار سختی است. برای همین، در انتخاب کتاب هم به بچه‌ها کمک می‌کنند: شاخص‌هایی را تعریف کردیم که نکات مدنظر خودمان هم در آن گنجانده شده است، اول اینکه کتاب‌های درسی در این قالب نیستند و دوم آنکه هم کتاب‌هایی که کمتر خوانده شده‌اند و هم کتاب‌های پرمخاطب را در دسته‌بندی گذاشتیم. اما در نهایت این بچه‌ها هستند که کتاب خود را در موضوعات مختلف انتخاب

می‌کنند. مسئولان کتابخانه برای پس از تبدیل شدن کتاب به تولیدات رسانه‌ای هم برنامه‌چیده‌اند. مدیر کتابخانه درباره جزئیاتش می‌گوید: بنا داریم آثار تولید شده را در رسانه‌ها و کانال‌ها منتشر کنیم. مجموعه «چی کتاب»، که در حوزه معرفی کتاب‌های خوب و تأثیرگذار فعالیت می‌کند، یکی از مجموعه‌هایی است که در این موضوع با ما همکاری می‌کند و تولیدات ما را در صفحه رسانه‌ای‌اش منتشر خواهد کرد. کتابخانه امیرحسین فردی با توجه گردانندگان و علاقه‌آهالی محله بارها جشنواره و مسابقات کتاب خوانی یا کلاس قصه‌گویی برای کودکان کمتر از هشت سال برگزار کرده. اما به نظر متولیان حضور در طرح کنونی برای بچه‌ها شیرین‌تر است. سلطانی سخن یکی از بچه‌ها را به عنوان شهادی بر این ادعا می‌آورد: در جلسه توجیهی طرح، وقتی از یکی از بچه‌ها پرسیدم با پول این کار چه کار می‌کنی، گفت تلفن همراه مادرم خراب است، می‌خواهم پولم را خرج تعمیر تلفن می‌کنم. این یعنی کار کردن و دستمزد گرفتن برای بچه‌ها ارزش بیشتری نسبت به کارهای صرفاً تفریحی دارد. اگر فقط کلاس آموزشی بود، شاید این همه متقاضی نداشتیم، زیرا آنجا هم والدین ترجیح می‌دهند فرزندانشان را در کلاس‌هایی مثل زبان ثبت نام کنند تا کتاب خوانی.

در هر صورت همه تولیدات بچه‌ها را بین ۵۰ تا ۴۰۰ هزار تومان از آن‌ها بخریم تا انگیزه‌ای برای ادامه داشته باشند و احساس کنند که آموزش‌هایشان مؤثر بوده است و کار تابستانی هم انجام داده‌اند که در مقابلش، دستمزد گرفته‌اند

آموزش میان قفسه‌های کتاب

در روزگاری که باید برای خواندن کتاب، آدم‌ها را راضی وقانع کرد یا برایشان کتاب صوتی و پی‌دی‌اف ساخت تا قبول کنند و آن قدر مقابل دستشان گذاشت تا بپایانه‌ای برای کتاب‌نخواندن نداشته باشند، اجرای طرح کتاب خوانی آن هم برای نوجوانان و جوانان تا به خواندن علاقه‌مند شوند، لطفی به آیندگان است. مهدی زارع، سردبیر رسانه «چی کتاب»، که با طرح «کارستان، کتابستان» هم همراه شده‌اند، معتقد است: این یک طرح برنامه چندوجهی است. از طرفی مخصوص مخاطب نوجوان است، از طرف دیگر در کتابخانه اجرا می‌شود، یعنی جدا از عضویت و امانت دادن کتاب و مسابقات کتاب خوانی. حتی کلاس‌های آموزشی هم

بناست در سالن کتابخانه برگزار شود. این به قول روزنامه‌نگاران آشنا: زبانی است. هم کتاب می‌خوانند، هم درآمدزایی می‌کنند. به عبارتی همه چیز از دل کتابخانه بیرون آمده است. وی ادامه می‌دهد: بخشی از میزهای مطالعه را جمع کرده‌اند تا بچه‌ها همان جا میان قفسه‌های کتاب بنشینند و آموزش ببینند. با خانواده‌ها هم ارتباط گرفته‌اند که با این جریان همراهی کنند و این یک پیوست اجتماعی خوب است. زارع میزان استقبال از طرح را هم خوب توصیف می‌کند: با اطلاعی که از وضعیت تهران دارم، این جمعیت را می‌شود فقط در مشهد و شهرستان‌های کوچک دور هم جمع کرد، زیرا چنین

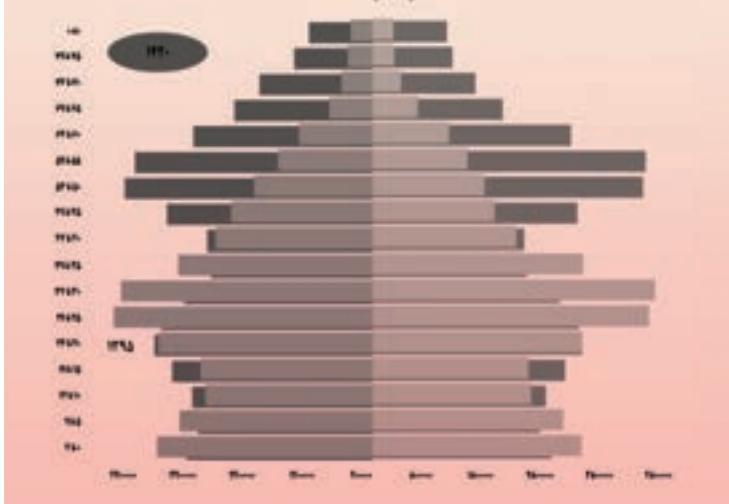
امکانی در شهر بزرگ وجود ندارد. همچنین، چون طرح محلی است، حضور مداوم بچه‌ها در محل کتابخانه امکان‌پذیر است. سردبیر رسانه «چی کتاب»، دلیل موفقیت این کتابخانه محلی در طرح‌هایش را خلاقیت و دغدغه‌مندی متولیانش می‌داند: ویژگی اصلی این کتابخانه خلاقیتی است که خود بچه‌های کتابخانه زنده‌یاد امیرحسین فردی دارند. خلاق هستند، فضا را می‌شناسند و دغدغه‌های اهالی را می‌دانند. شبیه انجمن کتاب خوانی که برای کتاب راز درخت کاج، راه انداختند. پنج برابر آن تعدادی که کتاب را امانت گرفته بودند، خوانده شد، حدود پنج‌شش هزار نفر. با وجود اینکه از هیچ نهاد دولتی

بودجه نمی‌گیرند، کاملاً مبتنی بر همان فضای محلی عملکرد خوبی دارند. زارع ادامه می‌دهد: برنامه‌های این کتابخانه در راستای اهداف ما یعنی ارتقای الگوی کتاب خوانی هم هست. برای همین، بخشی از کار را که تأمین استاد برای کلاس‌های آموزشی است، برعهده گرفتیم. همچنین، تولیدات با کیفیت تر رسانه‌ای بچه‌ها را منتشر خواهیم کرد. ما نیز مثل کتابخانه امیرحسین فردی یک مجتمع غیروابسته به سازمان و نهاد دولتی هستیم، اما کنار مجموعه دیگری قرار گرفتن، به تحقق اهداف مشترکمان کمک می‌کند.

جمعیت سالمندان تا کمتر از ۲۰ سال آینده ۳ برابر می‌شود

پیش‌بینی علت‌های مرگ و میر در گزارش آینده‌نگرانه مرکز پژوهش‌های مجلس

نمودار هرم سن و جنسیت جمعیت کشور در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۴۲۰

نتیجه‌گیری منطقی از مطالعه این گزارش بلند که بخش‌هایی از آن به زبان ساده روایت شد، این است که وقت انتخاب سبک زندگی سالم و آموزش‌های اجتماعی همین حالا است و هر کدام از ما در آن سهمی داریم، مجموعه‌ای که سیاست‌گذار است یک سهم، رسانه یک سهم و مخاطب جوانی که فردای سالمندی‌اش را باید در رفتارهای امروز خود ببیند، یک سهم.

دیگر رافق با پیشگیری می‌شود علاج کرد. تصادفات، خودکشی و قتل علت مرگ‌های دیگری است که با سیاست‌های اجتماعی پیشگیری‌پذیر هستند. این‌ها همه یعنی دوره تأکیدات درمانی و پزشکی صرف رو به پایان است و باید به برنامه‌های پیشگیرانه و اجتماعی، ضرب بیشتری داد. سلامت در آینده بیش از اینکه پزشکی و درمان‌گر باشد، باید اجتماعی و پیشگیرانه باشد.

این دو گزینه تا حد زیادی به خود افراد بستگی دارد. نکته‌ای که گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس نیز بر آن تأکید و تصریح می‌کند: داشتن سبک زندگی سالم در دوران جوانی می‌تواند امید به سالمندی سالم و شاداب را به همراه داشته باشد. برگ برنده کشور ما در رسیدن به این افق روشن این است که جوانان سالمند فردای ایران، خوشبختانه سطح سواد خوبی دارند. پس می‌شود با برنامه‌ریزی درست به بهینه بودن سالمندی‌شان امید بست. قسمت تاریک ماجرا هم این است که امروزه تعداد فرزندان، کمتر و خانواده‌ها کوچک‌تر هستند. این را اضافه کنید به مهاجرت برخی فرزندان به خارج از کشور و اینکه از دسترس والدین سالمندان خارج می‌شوند. درواقع از نگاه جمعیت‌شناس‌ها، کوچک شدن شبکه‌های خویشاوندی خواه ناخواه روی رفاه و بهزیستی سالمندان اثر منفی خواهد گذاشت و کیفیت زندگی‌شان را تهدید خواهد کرد. مهم‌ترین علت مرگ‌ها آن‌طور که این مرکز پیش‌بینی کرده است، گروه بزرگی از مرگ‌های این دوره حاصل بیماری‌های درمان‌ناپذیر خواهد بود. گروه دیگری از مرگ‌ها مثل سرطان، مشکلات قلب و عروق و بسیاری از بیماری‌های مزمن

که به‌ازای هر زن ۱۵ تا ۹۹ سال متولد می‌شود) کم‌و‌نرخ مرگ و میر هم کاهش می‌شود. نتیجه این می‌شود که هرم سنی جمعیت به سمت سن بالاها سنگین و سنگین‌تر می‌شود. وضعیت یادشده را در نمودار می‌بینید. گزارش، از عبارت «خیلی سریع» استفاده کرده است برای برنامه‌ریزی در تأمین نیازهای متفاوت سالمندان، البته با چالش‌های بیست سال آینده. آن‌طور که این گزارش داده‌کاوی کرده است، تعداد افراد سالمند کشور که در سال ۱۴۰۰ به حدود ۵.۵ میلیون رسیده بودند، در سال ۱۴۱۵ به ۱۰ میلیون نفر و در سال ۱۴۲۰ به بیش از ۱۳ میلیون نفر خواهند رسید. این یعنی نظام تأمین اجتماعی کشورمان باید منتظر حدود سه برابر شدن جمعیتی باشد که نیاز ویژه به مراقبت‌های بهداشتی درمانی دارند. ● تاریخ و روشن‌ماجرای احتمالا در اطرافیان‌تان نمونه‌هایی از سالمندان به شدت بیمار و ناتوان را دارید؛ کسانی که ناخواسته، هم خود و هم اطرافیان‌شان را درگیر رنج عوارض سالمندی کرده‌اند. در مقابل، نمونه‌های دیگری نیز هستند که با وجود کهولت سن، به دلیل داشتن یک زندگی سالم در دوران جوانی، سرحال و قوی هستند و مشکلات جسمی‌شان کم است. قبول داشته باشیم، یانه، انتخاب بین

مگر خبر نداشتیم؟ چرا این روزها را پیش‌بینی نکرده بودیم؟ مگر متوجه نشانه‌های هش‌نشده بودیم؟ این‌ها سؤالاتی است که وقتی با وضع نابسامان و پیش‌بینی‌پذیر مواجه می‌شویم، به سراغمان می‌آید؛ سؤالاتی سرزنش‌آلود و البته بجا که ضرب‌المثل «علاج واقعه قبل از وقوع باید کرد» را به ذهن متبادر می‌کند. آینده‌سالمندی در کشورمان از همین قرار است. خیلی چیزها تغییر خواهد کرد و هیچ راه فراری هم ندارد. واقعیت این است که حتی اگر سیاست‌های جمعیتی مؤثر واقع شود و نوزادان بیشتری به دنیا بیایند، باز هم جمعیت جوان امروز تا دوه‌دهه آینده پیر خواهد شد و نیازهایی دارد که از همین حالا باید به فکر تأمین آن بود. گزارشی که اواخر هفته پیش با عنوان «سالمندی جمعیت در ایران: نتایج داده‌کاوی آینده‌نگر» از سوی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی منتشر شد، آینده‌ای را برایمان به تصویر می‌کشد که دور نیست. به ظاهر، مخاطب این داده‌ها سیاست‌گذاران هستند، اما اصلاً به این معنی نیست که کاری از من و شما که در گوشه‌ای از این کشور زندگی می‌کنیم، برای خوب بودن حال و احوال فردایمان بر نمی‌آید.

تلنگر

روزنامه‌نگار فرزانه شهبخت

● هرم سنی جمعیت روبه پیری آیا کشورهای دیگر مثل بسیاری از کشورهای اتحادیه اروپا به سال خوردگی جمعیت گرفتار نشده‌اند؟ اگر این‌طور است، آیا ما باز هم به نسخه‌ای تازه نیاز داریم؟ بله، آن‌ها هم به این مسئله دچار شده‌اند، اما با یک تفاوت؛ تفاوت در این است که سال خوردگی جمعیت در این کشورها آهسته و تدریجی